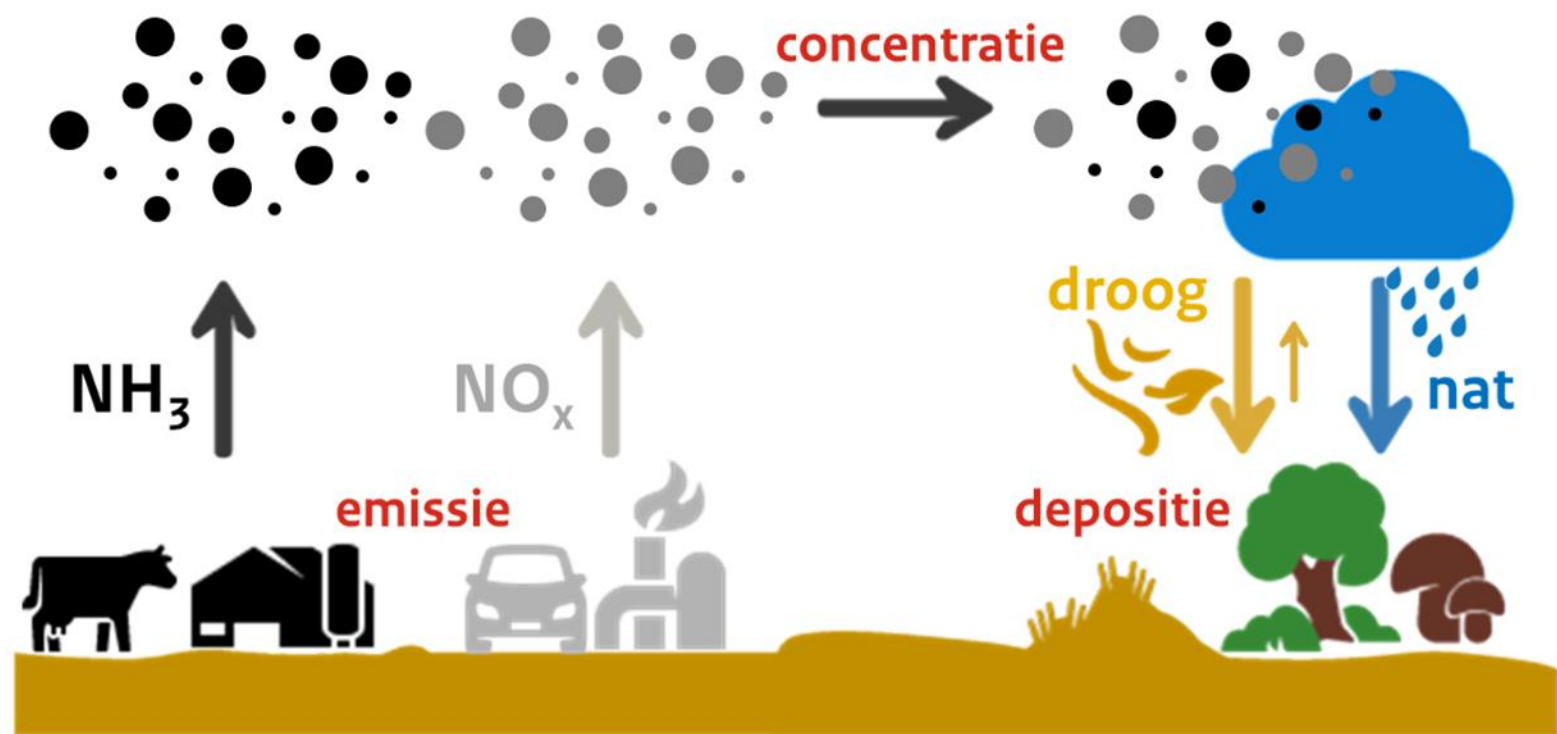

Stikstof dossier
Verleden, heden en toekomst
11 december 2019 ALV CDA Zeeland
Joris Baecke
Voorzitter ZLTO Zeeland

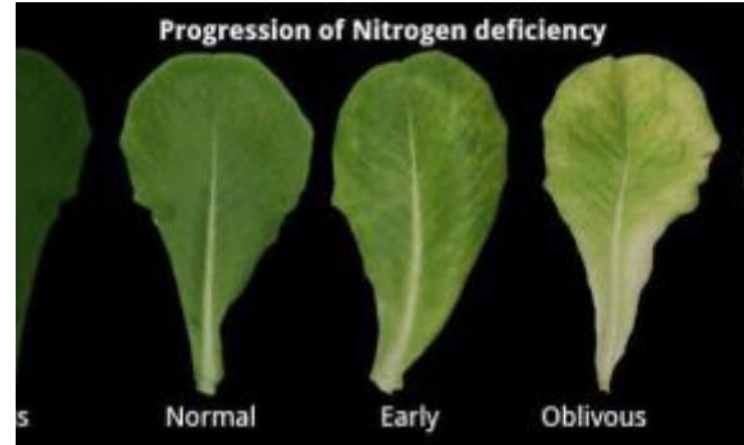

Van emissie naar depositie

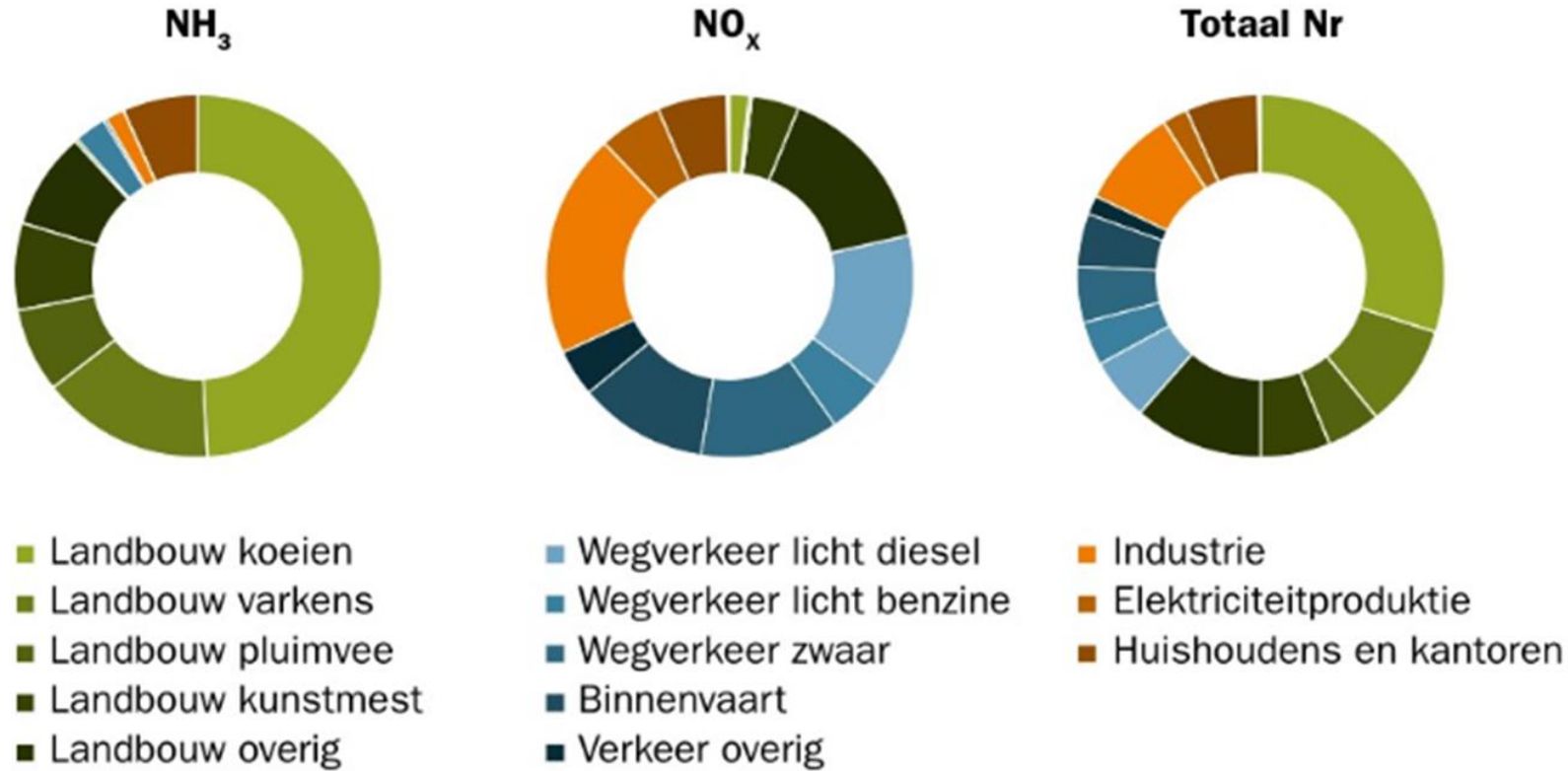
Stikstof

- Zonder stikstof NH_3 (lucht) en NO_3^- (bodem) geen teelt
- Maar sommige planten hebben last van te veel aan stikstof en dat =

Kwetsbare natuur

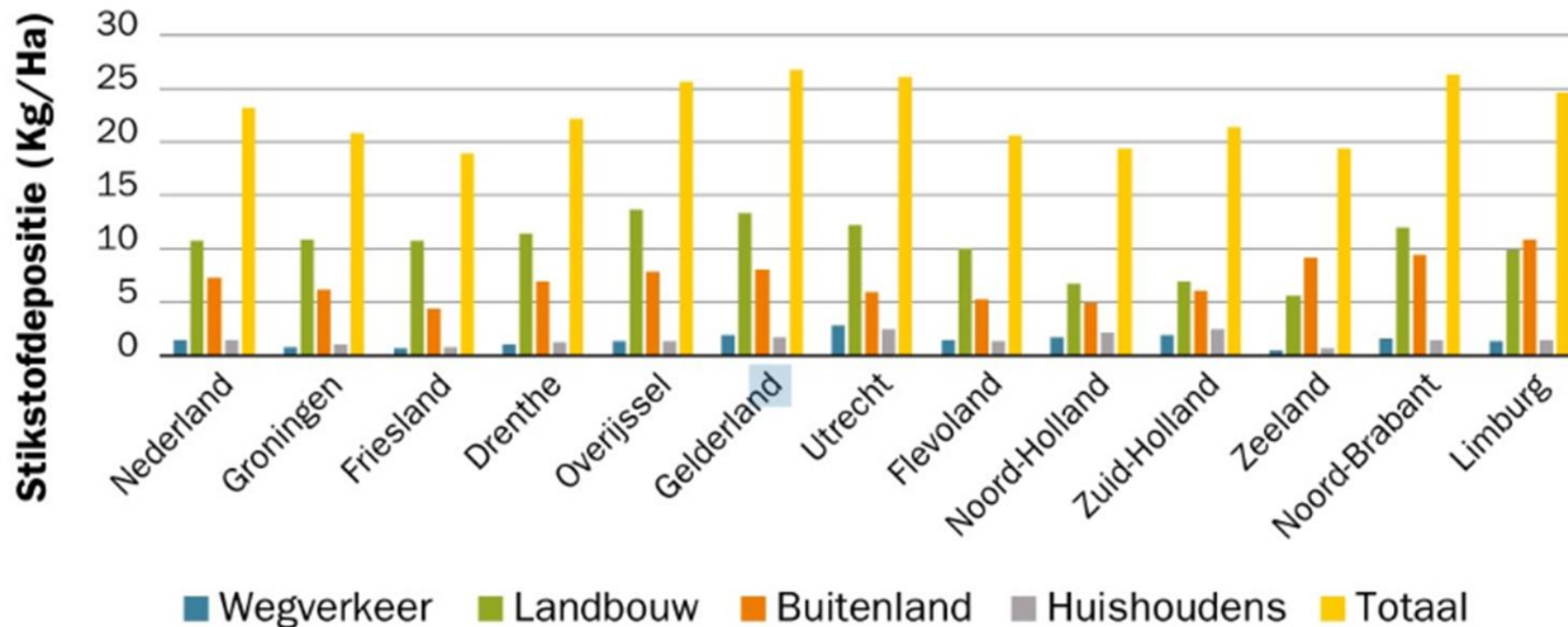
Emissie van ammoniak/NO_x

Figuur 1. Herkomst van de emissies van ammoniak (NH₃), stikstofoxiden (NO_x) en totaal reactief stikstof (Nr)¹ naar sector in 2017⁴.

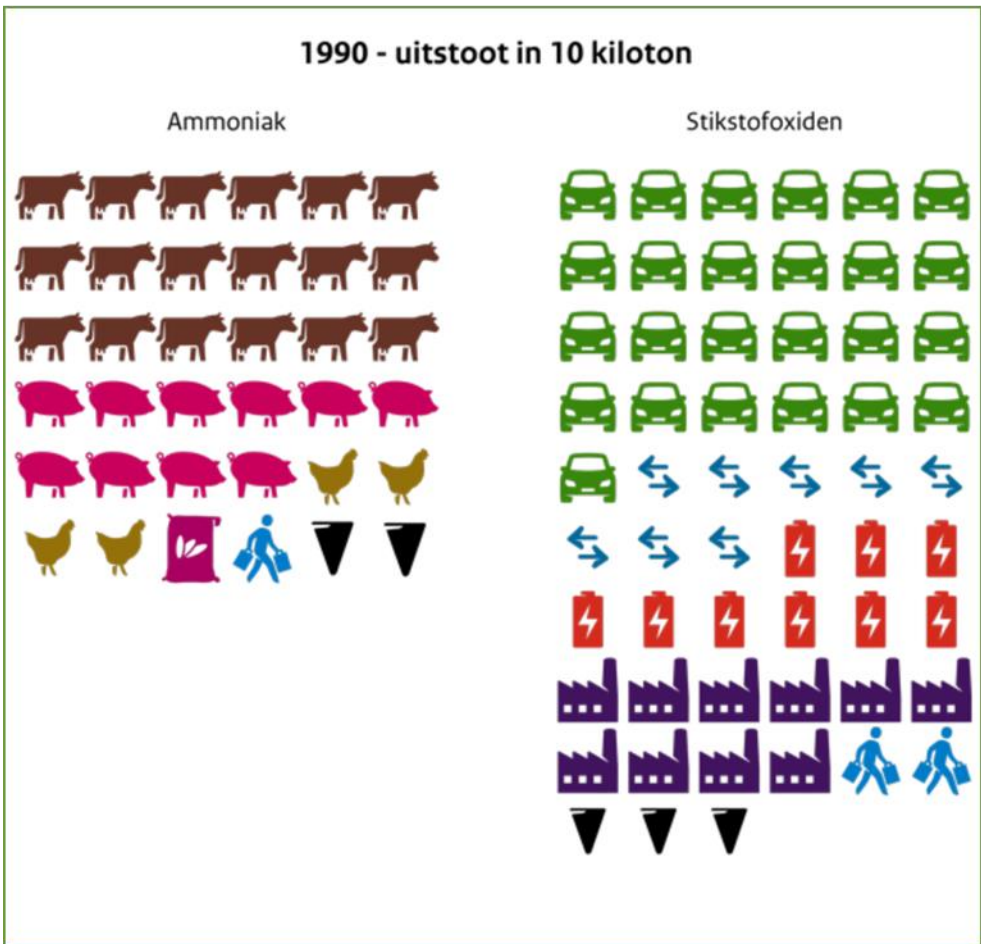
Depositie per provincie per bron

Variabele sectorbijdragen per provincie

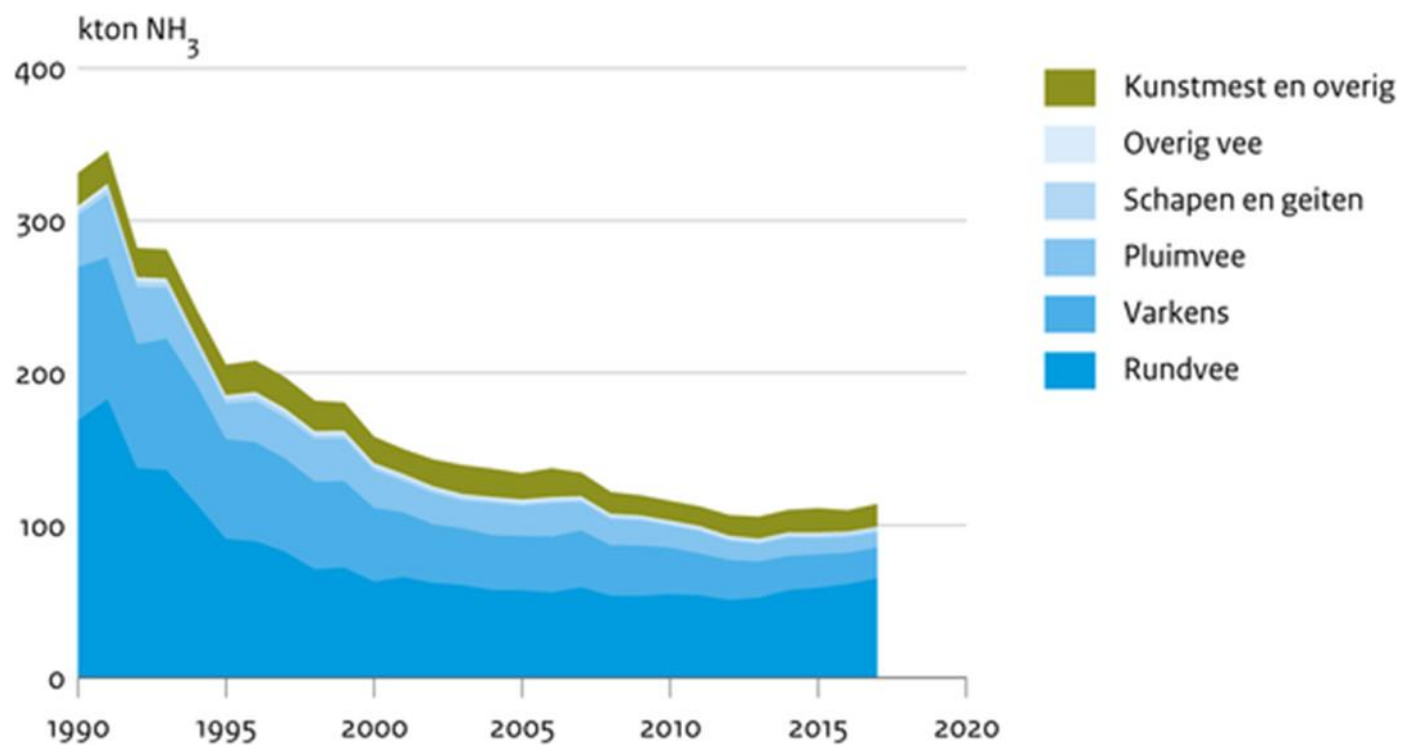
Figuur 3. Bijdragen van verschillende sectoren en buitenland aan de depositie per provincie.⁷

Al veel bereikt

Emissie van ammoniak

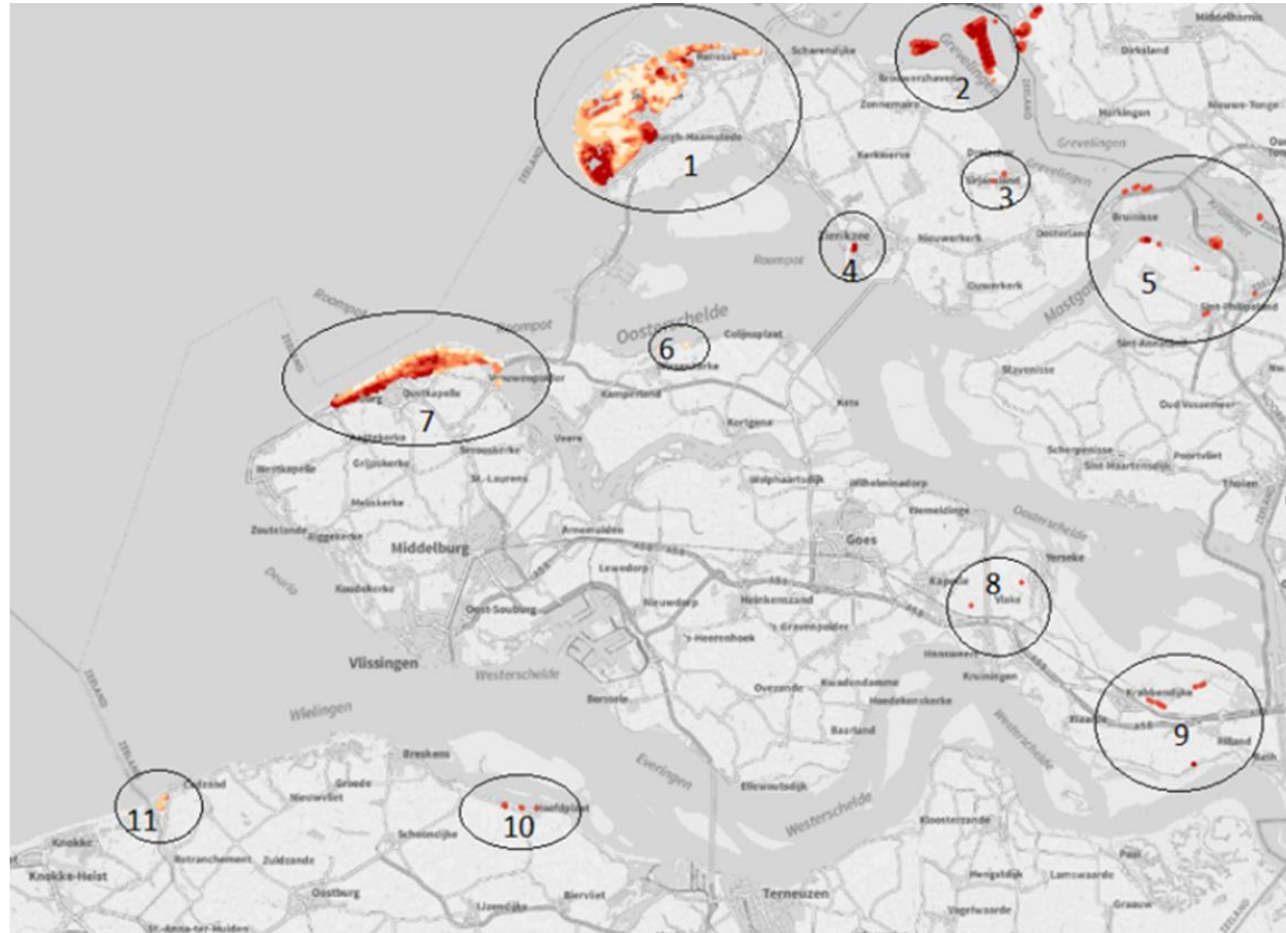
Emissie ammoniak (NH_3) door land- en tuinbouw per diercategorie

Bron: RIVM/Emissieregistratie

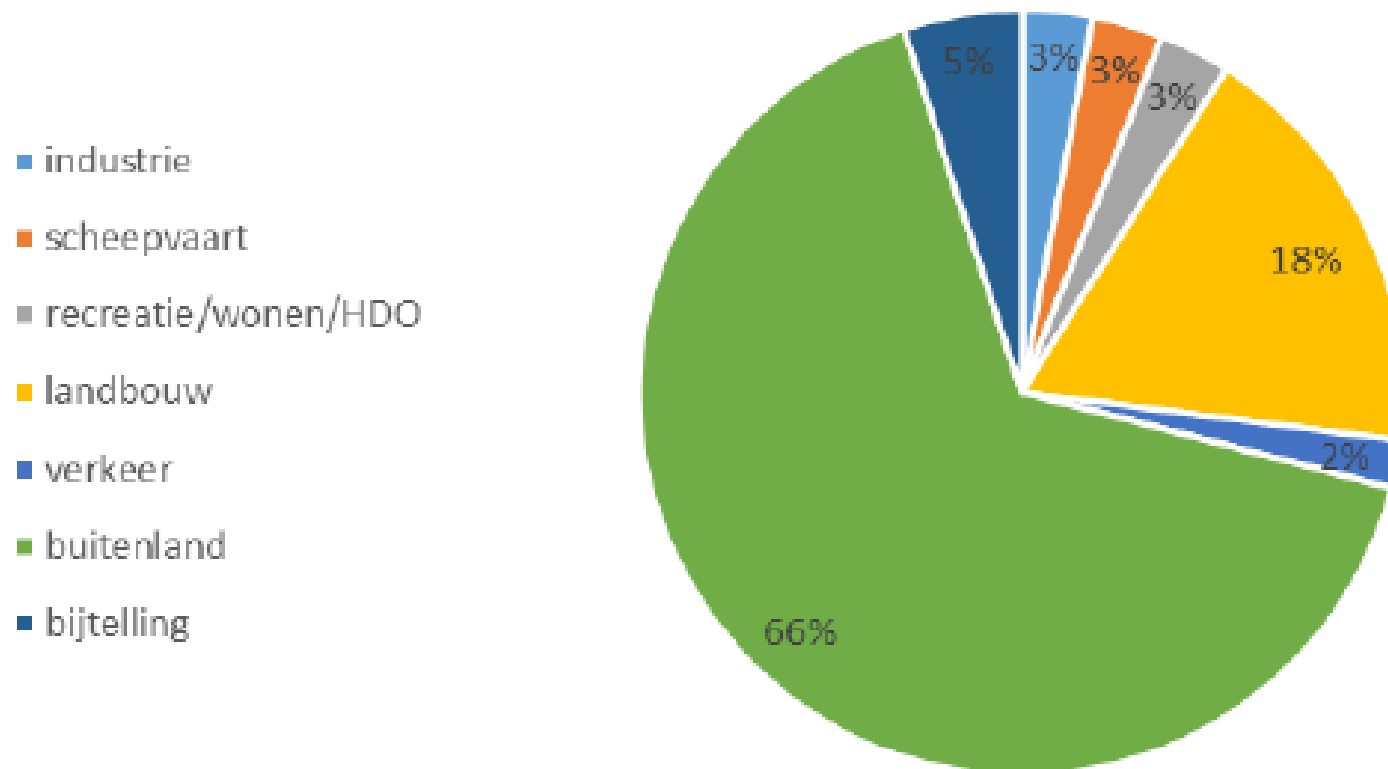
RIVM/sep19
www.clo.nl/nl010116

Zeeuwse N- 2000 gebieden N-gevoelig

En hoe zit het in Zeeland

Zwin & Kievittepolder

In getallen per gebied

Natura 2000 gebied	gemiddelde depositie	bijdrage verklaarde bronnen					depositie buitenland	bijtelling	achtergrond
		industrie	scheepvaart	recreatie/wonen/HDO	landbouw	verkeer			
Westerschelde & Saeftinghe	892	48	41	14	114	24	535	76	40
Oosterschelde	990	36	51	30	201	40	455	55	122
Manteling van Walcheren	1329	29	59	50	210	36	651	61	233
Kop van Schouwen	1110	28	56	47	126	36	533	53	231
Zwin & Kievittepolder	1058	20	34	24	73	19	698	48	142
Yerseke & Kapelse Moer	1192	61	70	55	328	43	536	38	61
Grevelingen	1288	51	64	66	193	51	412	57	394
Krammer - Volkerak	1190	43	73	60	257	62	500	52	144

Deposities in mol/ha/jaar. Let op betreft gebiedsgemiddelde waarden, door lokale bronnen kan resultaat lokaal aanzienlijk afwijken.

Historie Natura 2000

1979: EU Vogelrichtlijn

1992: EU Habitatrichtlijn

→ Speciale beschermingszones: Natura2000

Implementatie in Nederland:

1998: Natuurbeschermingswet → 2017 Wet Natuurbescherming

2015: Programmatische Aanpak Stikstof

De PAS in de praktijk: in de kern

- De PAS is de passende beoordeling voor vergunningen, meldingen (< 1 mol) en vergunningvrije ($< 0,05$ mol) activiteiten
 - Rekenen aan ontwikkelingsruimte met Aerius
 - Geen hoge kosten onderzoeken
 - Eenvoudige afhandeling door bevoegd gezag
- Afspraak: 10 kton reductie door landbouw, 5,6 kton komt weer terug als ontwikkelingsruimte (2030 t.o.v. 2013)
- Per 1 juli 2015 ingegaan

Nee

Uitspraak RvS 29 mei 2019

- PAS :
 - negatieve gevolgen op N2000-gebieden niet uit te sluiten
 - passende beoordeling PAS voldoet niet aan Vogel- en Habitatrichtlijn
- Geen toename N depositie zowel NH₃ als NO_x ! toegestaan zolang Natura2000 is overbelast of niet in goede staat instandhouding
- Drempelwaarde kan, mits gemotiveerd
- Weiden en bemesten:
 - Verordeningen niet goed onderbouwd, dus in strijd met Vogel- en Habitatrichtlijn
- Aerius blijft systematiek (met aanpassingen)

Gevolgen uitspraak RvS

- Onherroepelijke PAS vergunningen blijven overeind
- Alle PAS vergunningen in procedure zijn vernietigd
- Alle vergunningen in pijplijn geweigerd
- Alle PAS meldingen zijn vervallen
- Weiden en bemesten vergunningplichtig
- Groot aantal projecten ligt stil, binnen en buiten landbouw
- Hierdoor veel maatschappelijke aandacht

Nieuws

Niet honderden, maar 18.000 projecten in de knel door stikstof

6 sep

De Commissie Remkes

Commissie Remkes: advies over oplossingen impasse

- Geen generieke gedwongen krimp
- Afromen bij elke overdracht van stikstofruimte (intern en extern salderen)
- Afromen latente ruimte
- Dwingend en met tijdspad reductiemaatregelen opleggen
- Geen duidelijkheid voor bedrijven met meldingen, en voor beweiden en bemesten
- Vooralsnog geen drempelwaarde

1 oktober #boerenprotest

Historie

PAS

RvS
uitspraak

Commissie
Remkes

1
oktober

Kabinet-
brief 4
oktober

Invulling
provincies

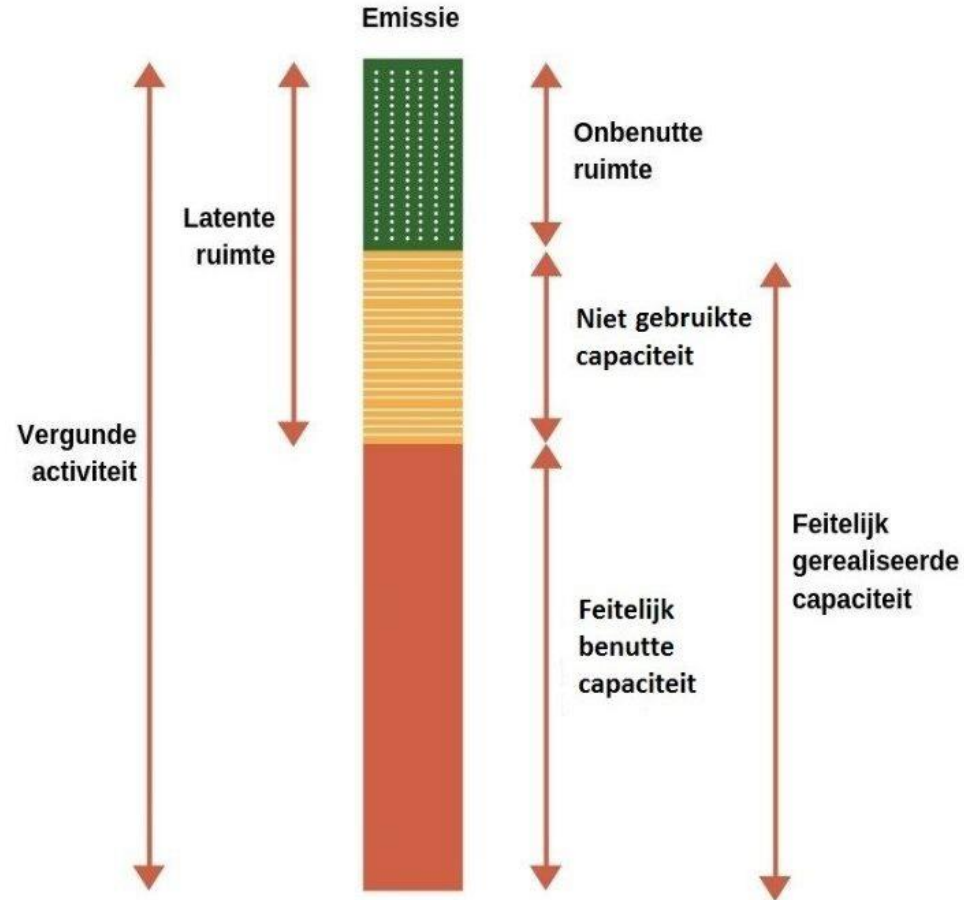
Landbouw-
collectief

Plannen van het Kabinet begin oktober

- Intern salderen en extern salderen wordt weer mogelijk latente ammoniakruimte vervalt
- Extern salderen 30% afoming ammoniakrechten en vervallen dier- en fosfaatrechten
- Drempelwaarde verkennen, daarvoor wel eerst bronmaatregelen nodig
- Gebiedsgerichte aanpak
- Minister met provincies stoppers inventariseren en daarmee reductiepotentieel
- Geen generieke korting en geen gedwongen bedrijfsbeëindiging

Intern en extern salderen basis, begin oktober

- Bij intern salderen wordt de onbenutte ruimte uit de vergunning weg genomen.
- Bij extern salderen wordt de onbenutte ruimte en niet gebruikte capaciteit ingenomen.
- Basis is Wnb vergunning of referentiedatum uit 2004 HR of 1994 VR.

Zeeland is bijzonder dus onze wensen, Oktober

- **Algemeen: Zeeland bijzondere positie**
- **-Bijdrage buitenland is hoog**
- **-Weinig veehouderij**
- **-Kringloop sluiten wenst zelfs dierlijke mest**

- **Punten van agrarisch (Zeeuws) belang**
- Indien in bezit van NB vergunning dan mag je geen beperking ondervinden in bedrijfsontwikkeling
- Drempelwaarde wenselijk
- extern salderen dan koppeling met dier- en fosfaatrechten zeer ongewenst
- Mate van afoming (30%) is onwenselijk
- Salderen tussen landbouw en industrie absoluut voorkomen.

Plan Landbouw Collectief (20 november)

Het plan 'Uit de gecreëerde stikstofimpasse' is door Aalt Dijkhuizen namens het Landbouw Collectief aangeboden aan minister Schouten en IPO (Drenth).

Reductie op korte termijn - Maatregelen voor lange termijn - Ontwikkelings- en investeringsfonds - Integrale aanpak en randvoorwaarden

1. Reductie op korte termijn door keuze uit (cafetariamodel):

- Minder eiwit in voer
- Verhoging uren weidegang waar dit past, zonder stijging eiwit in rantsoen
- Zodenbemesting met toegevoegd water

Plan Landbouw Collectief (20 november)

2. Maatregelen voor de lange termijn

- Veel potentiële maatregelen mogelijk
- Geld nodig voor innovatie, experimenten en implementatie
- Monitorings- en borgingssystemen nodig

3. Ontwikkelings- en investeringsfonds

- 2,9 miljard voor komende 5 jaar
- Waarvan 500 miljoen direct beschikbaar voor varkens- en melkveehouderij
- Niet ten koste van andere middelen t.b.v. landbouw
- Integrale aanpak: niet steeds nieuwe regels
- Correcte afhandeling uitkoop nertsenhouderij

Plan Landbouw Collectief (20 november)

4. Integrale aanpak en randvoorwaarden

1. **Geen generieke krimp**
2. **Eens vergund, blijft vergund!** Vergunde rechten over het aantal te houden dieren en stalruimte mogen niet worden ingenomen.
3. **Geen gratis afroaming en gedwongen opkoop.** Geen 30% afroaming van ammoniak, geen negatieve prikkel investering verduurzaming
4. **Extern salderen en inname fosfaat- en dierrechten.** Geen koppeling met fosfaat- en dierrechten. Geen inname van rechten bij extern salderen tussen private partijen.
5. **Schotting.** Tot implementatie gebiedsaanpak schot tussen de veehouderij en andere sectoren noodzakelijk.
6. **Eén beleid.** Zelfde beleid in heel Nederland. Geen vergunning voor beweiden en bemesten.
7. **Metten = weten.** Uitbreiding van het meet- en monitoringnetwerk. Volledige transparantie en verantwoorde, onderbouwde metingen
8. **Invoering drempelwaarde.** Drempelwaarde van minimaal 1 mol/hectare
9. **Herijking Natura2000.** Natura2000 herijken met realistische doelen
10. **Toelatingsbeleid gewasbeschermingsmiddelen.** Advies CTGB is niet onhandelbaar

Voor de langere termijn zetten we in op...

- Op fundamenteel niveau: ‘hagelslag van N2000-gebieden’
- Bronmaatregelen emissiereductie t.b.v. intern salderen en drempelwaarde
 - Voer en management, mestaanwending, stalsystemen
 - Integrale aanpak
 - Op vrijwillige basis
- Resultaten aantoonbaar maken is randvoorwaarde in inzet
 - Verzilveren van resultaten technische maatregelen
 - Meten is weten
 - Ruimte voor innovatie
- Gebiedsgerichte oplossingen op basis van vrijwilligheid en maatwerk. Grond moet landbouwgrond blijven
- Rekening houden met autonome ontwikkeling sector (bedrijfsbeëindiging en –ontwikkeling)
- Geen introductie van een extra/nieuw (ammoniak-)rechtenstelsel

LTO: lappendeken aan natuur gijzelt economie

Om tot een oplossing te komen voor de huidige stikstofproblematiek moet opnieuw gekeken worden naar de inrichting van het land. Volgens LTO-voorzitter Marc Calon is de natuur te veel versnipperd en Nederland daarvoor te dichtbevolkt. “Nu blijkt dat we onszelf economisch hebben gegijzelt”, zegt hij in een interview met De Telegraaf.

Provincie (5 dec) geeft toelichting op Rijks plannen.

- Vergund=vergund. NB-wet en niets aanpassen in je vergunning
- Flexibel % afroming afhankelijk van gebied
- Beleid mag niet beperkend zijn voor innovaties
- Nog uitwerking. Fosfaatrechten, extern salderen, drempelwaarde, enz..

- 10 dec beleidsregels in GS
- 12 dec informatiebijeenkomst voor boeren door provincie en ZLTO

Dank voor uw aandacht